

Algemene Beschouwingen Begroting 2027

op 12 november 2026

Raadsleden: Thijs Cuppen, Richard Pasmans, Ineke van der Laan
Commissieleden: Resie Voncken, Rianne Schoenmakers, Ruud Glasbergen
Fractieleden: Paul Merk, Roelof Pijls

www.doe22.nl

NB de politieke vragen van DOE'22 staan op de laatste pagina van de Algemene Beschouwingen.

Voorzitter,

Een huishoudboekje moet op orde zijn, ook dat van de gemeente. Zo zorgen wij ervoor dat we ook in de toekomst kunnen blijven doen wat nodig is.

Vorig jaar gaf de provincie stevige waarschuwingen af over onze begroting. Zij maakte zich, net als de raad, zorgen over de financiële positie van onze gemeente. Zorgen over de omvangrijke investeringsplannen waar nieuwe leningen voor moeten komen, die voor lange tijd drukken op de structurele lasten. Zorgen over de rentelasten die te laag waren begroot. Zorgen over de signaleringswaarden Solvabiliteit en Schuldquote, die op rood stonden en nog steeds op rood staan. De provincie zag ook dat het college niet op zoek was gegaan naar taakstellingen of bezuinigingen. En, de provincie wilde als toezichthouder, op de hoogte blijven van de unaniem aangenomen motie 'Financiële sturing door de raad'. Met deze motie liet de raad immers zien dat ook zij zich zorgen maakt over de financiële positie. Daarom spoorde de raad het college dringend aan via Amendement 2511 te zoeken naar besparingen.

Maar het college legde beide opdrachten naast zich neer!!

Als verklaring schreef het college in haar memo van 20 oktober jl dat door het positieve effect van de septembercirculaire 2026 direct ingrijpen met bezuinigingsmaatregelen niet nodig was. Precies dezelfde motivering als vorig jaar! Dit is niet uit te leggen aan de inwoner, zeker in de wetenschap dat hiermee ook de adviezen van de provincie terzijde zijn geschoven.

Van bestuurders verwachten wij dat zij vooruitkijken, dat zij een langetermijn visie hebben, dat ze zich niet laten leiden door de waan van de dag, zoals een tijdelijke financiële meevaller. Is dit een gebrek aan urgentiebesef?

Om het urgentiebesef terug te brengen bij het college willen als raad hierin een sterkere positie. Daarom dienen wij dit jaar opnieuw een motie Financiële sturing door de raad in. De motie krijgt unanieme steun en daarmee is de opdracht aan het college duidelijk: betrek de raad bij het opstellen van de begroting 2028.

Voorzitter,
Gemeenten staan voor grote maatschappelijke uitdagingen en de Vereniging van Nederlandse gemeenten waarschuwt gemeenten voor het nieuwe ravijnjaar 2028. Er moeten structurele oplossingen komen. Omdat de rente de afgelopen jaren historisch laag was, konden gemeenten praktisch gratis geld lenen. Door de onzekerheid in de wereld, loopt de rente op de kapitaalmarkt snel op en voelen gemeenten de stijgende rentelast in hun portemonnee. Juist nu er een ravijnjaar voor de deur staat, is dat een ontwikkeling die de ambities van de lokale overheden stevig kan beperken.
De hogere rentelasten zijn een 'sluipmoordenaar'. Want de 1,5 miljoen in 2027 rentelasten, kunnen niet gebruikt worden voor andere doelen, zoals uitgaven voor

nieuw beleid. ‘Rente is een factor van belang, zeker op een schuldpositie van € 69 miljoen (i.c. € 69.391.034 in 2027).

Wij zijn teleurgesteld dat het college kiest voor een beleidsarme begroting, waardoor de echte problemen buiten beschouwing blijven, zoals: woningbouw, bescherming kwetsbare inwoners, klimaataanpak, energietransitie, infrastructuur, leefbaarheid in de dorpen en de bescherming van ons kwetsbare landschap. Teleurgesteld zijn wij dat de ambities uit het coalitieakkoord Dichtbij Duurzaam Daadkrachtig niet zijn verwerkt. Net als in de gemeenten om ons heen HAD het akkoord leidend moeten. De keuze om dit pas in februari 2027 te doen bij de eerste begrotingswijziging, lijkt ons een riskante onderneming.

Deze beleidsarme begroting lijkt een positief effect op het meerjarig saldo te hebben, zoals blijkt uit de saldi van 1 miljoen en 3 miljoen euro in respectievelijk 2028 en 2030. Hoe kan het dat in het ravijnjaar 2028 de bomen in Gulpen-Wittem tot in de hemel lijken te groeien, terwijl bij de meeste andere gemeenten de seinen voor 2028 inmiddels op rood staan.

Wij maken ons grote zorgen over de gevolgen voor de begroting als we pas in februari 2027 het coalitieakkoord verwerken. Dit lijkt op het vooruitschuiven van het probleem. Is dit een acceptabel traject voor de provincie? Hoe gaat u de nieuwe coalitie profileren? Welke financiële speelruimte is er dan zonder in de begroting te snijden? Of gaat u eerst snijden voor nieuwe plannen. U laat ons achter in verwarring. En laat ik dit tot slot zeggen: wij houden het college eraan om het coalitieakkoord deugdelijk te verwerken in februari 2027 en wij accepteren geen uitvluchten meer.

Tot zover onze visie op de financiële positie. We gaan nog in op enkele inhoudelijke thema’s:

Wonen staat bovenaan voor veel kiezers (ongeveer 39% tot 50%, met name onder jongeren). De druk op de woningmarkt neemt toe. In Gulpen-Wittem speelt vooral het fenomeen van scheefgroei, waarbij ouderen te lang in hun te grote huizen blijven wonen, vanwege een tekort aan geschikte seniorenwoningen. Jongeren trekken weg, niet omdat ze dat willen, maar omdat ze geen betaalbare plek kunnen vinden. Als jongeren wegtrekken, betekent dat risico’s voor de leefbaarheid in de dorpen: voor de middenstand, de verenigingen, voor de scholen en voorzieningen.

Wij lijken een welvarende gemeente, zo bleek uit cijfers van het Centraal bureau voor de statistiek (oktober 2026). Wij hebben op papier zelfs 500 miljonairs (8% van alle huishoudens). Kanttekening dit zijn vooral miljonairs met een vermogen van minstens 1 miljoen door de overwaarde op hun huizen.

Daar staat dan weer tegenover dat ons woningbestand slechts voor 17% uit sociale huurwoningen bestaat, terwijl juist jongeren en minder draagkrachtige inwoners belang hebben bij voldoende sociale huurwoningen. Ons pleidooi is daarom: geef bij woningbouw prioriteit aan voldoende sociale huur en streef naar 30%.

Om geen straatje erbij te bouwen, moet het accent liggen op inbreiding, op woningsplitsing en op herbestemming en bestrijding van leegstaand vastgoed (schriftelijke vraag van ons: 21 leegstaande panden). Om leegstand te bestrijden pleiten wij voor een Leegstandsparagraaf binnen het Volkshuisvestingsbeleid. De motie van de VVD over extra woningen in bestaande gebouwen is sympathiek, maar loopt vooruit op het voor aangekondigde en langverwachte Volkshuisvestingsprogramma.

Qua bouwmogelijkheden MOETEN (met hoofdletters) we zo snel mogelijk gaan bouwen op het Sophianum terrein in Nijswiller. De colleges hiervoor hebben dit project door prutswerk jaren laten slepen en heel veel onnodige kosten gemaakt. Nu zijn voor februari 2027 3 ontwikkelscenario's aangekondigd. Wij vinden echter dat de raad, na al die jaren buiten spel te hebben gestaan, aan zet is om hiervoor kaders te stellen. Daarom dienen wij vandaag een motie waarin we vragen om op het terrein in ieder geval senioren en starters appartementen, woonzorgcombinaties te realiseren, waarvan er circa 50% binnen de sociale huurnorm valt. Daarnaast zien wij in dit project uitdagingen om energieneutraal en biobased te bouwen. Financieel liggen er hier wat ons betreft kansen: denk bijvoorbeeld aan de verkoop van grond en gebouwen aan een projectontwikkelaar.

Natuur en landbouw: klimaatverandering vraagt om een ander manier van landbouw. De landbouwtransitie is nodig om de landbouw weer in balans te brengen met de natuur, het klimaat en de leefomgeving. Natuurinclusieve landbouw moet het nieuwe normaal worden, want het herstelt de bodem en de biodiversiteit. Als gemeente moeten wij samen met traditionele agrariërs op zoek gaan naar duurzame nieuwe verdienmodellen. Wij zijn verheugd over de intentieovereenkomst om bio-based bouwen. Hiermee kunnen inwoners een subsidie te krijgen als zij gaan bouwen met natuurlijke bouwstoffen. Dit biedt ook kansen voor boeren, want voor hen kan het verbouwen van vlas of hennep een alternatief zijn voor traditionele gewassen**.**

Bestrijdingsmiddelen: in de nieuwe Omgevingsvisie moeten wij spuitzones tussen landbouwpercelen en gevoelige functies zoals woningen, scholen en voorzieningen regelen. Wij vinden dat die afstand minimaal 50 meter moet zijn. Het bouwen van woningen moet veilig en gezond zijn, daarom gaan we wat ons betreft geen woningen bouwen binnen een spuitcirkel van minimaal 50 meter.

Bomen zijn essentieel voor het klimaat, de luchtkwaliteit, voor de natuur en de biodiversiteit, voor onze gezondheid en ons welzijn. Ze beschermen mens en dier tegen hitte en wateroverlast. Wij waren verheugd dat uw college een kapvergunning heeft geweigerd voor 46 bomen langs de N278. Wij dachten even de nieuwe wind te voelen, maar nu blijkt dat u op 2 november toestemming gaf voor het kappen van 160 bomen op de Planck. Kan het college eens toelichten waarom zij zo in strijd met het coalitieakkoord handelt?

Verkeer: wegenonderhoud biedt kansen voor combinaties met vergroening en verkeersleefbaarheid, bijvoorbeeld door het terugbrengen van de snelheid op wegen in de buitengebieden en de kernen. Kan het college ons toezeggen dat zij waar mogelijk op zoek gaat naar het realiseren van fiets straten, zoals veel andere gemeenten al doen?

Participatie: binnen het participatiebeleid moet ruimte zijn voor de inbreng en expertise van inwoners. De BAgw heeft haar specialistische kennis op het gebied van financiën laten zien. Maar ook op terreinen als energietransitie, wonen, verkeer en sociaal beleid is heel veel kennis en expertise onder de inwoners aanwezig. Door meer gebruik te maken van deze kennis, betrekken we inwoners niet alleen bij hun leefomgeving, maar kan dit ook de post externe inhuur drukken.

Zorg voor de meest kwetsbare inwoners. Inwoners die in armoede leven krijgen te maken met oplopende energieprijzen. Daarom vragen wij het college deze mensen actief te wijzen op het Tijdelijk Noodfonds Energie dat op 4 januari 2027 opnieuw van start gaat. De regeling is bedoeld voor huishoudens met een bruto-inkomen tot 130 minimum die minstens 8 procent van hun inkomen aan energie besteden. Energiecoaches en consulenten jeugd en WMO kunnen hierin een rol spelen. Graag een toezegging van de portefeuillehouder.

De VVD Motie inzake schrappen OZB verhoging. De OZB verhoging is al door het vorige college van FF en Balans ingeboekt. Daarop is deze begroting gebaseerd. Als we het VVD-voorstel volgen, moeten we 1 miljoen in de meerjarige begroting schrappen. De VVD doet geen voorstel voor besparingen, maar vraagt het college dit te doen. Welke suggesties heeft de VVD zelf? De begroting moet al op 15 november bij de provincie liggen. Dat maakt deze motie ons inziens onuitvoerbaar.

Asiel en Migratie : De opvang van asielzoekers ligt al jaren op ons bordje, maar is door vorige colleges niet opgepakt. Asielopvang is een wettelijke taak. Ook voor ons. Structurele opvang moet via een participatietrajekt geschikte plekken opleveren. Mensen die door oorlog en geweld op de vlucht zijn verdienen een humane opvang.

De kansen en bedreigingen van AI. De NOS onderzocht recent 2500 kamervragen. Daarvan was een kwart met AI geschreven en een AI assistent helpt vervolgens bij het beantwoorden van de vragen. Dan rest de vraag wie nog met wie communiceert. We zien het ook hier bij ons: door AI opgestelde inwonersvragen, technische vragen van fracties, moties en amendementen. Wat is hier nog de menselijke factor? Ambtenaren en griffie, maar ook raadsleden raken overbelast. Als we met z’n allen opgeslokt worden door AI, zijn de inwoners daarvan de dupe. Sommige gemeenteraden hebben hier inmiddels afspraken over gemaakt. Wij vinden het de hoogste tijd voor een Beleidskader Digitale overheid, met duidelijke regels voor het gebruik van AI en daar willen wij graag een bijdrage aan leveren.

Dankuwel

Politieke vragen in het kader van de Begroting 2027

1. Hoe reëel is deze begroting voor de provincie nu er in het voorwoord ambities staan, die niet financieel zijn vertaald?
2. Een vraag over de OZB: in de begroting 2026 staat meerjarig telkens een bedrag van € 3.424.053 voor opbrengsten OZB. In de begroting 2027 zien we dat de OZB oploopt van € 3.438.214 in 2027 naar € 3.746.098. Dat is € 300.000 meer. Hoe kan dat?
3. Kan de portefeuillehouder ons alvast meenemen in de plannen die hij wil presenteren in februari 2027
4. Heeft het college bezuinigingen op het oog voor 2027 om nieuw beleid mogelijk te maken?
5. Om ambities uit het coalitieakkoord te realiseren in februari 2027 zijn er besparingen noodzakelijk. Wij zouden graag een reflectie krijgen van het college op de volgende potentiële besparingen: Toepassen profijtbeginsel Hubertusmarkt:

    - Uitbesteden Hubertusmarkt
    - Afschaffen Citta Slow.
    - Prioritering projecten die het meest rendabel zijn
    - Temporiseren projecten
    - Investeringsplafond aanleggen
    - 25% besparen op externe inhuur
    - Versneld aflossen schulden
    - Vacaturestop instellen
    - 10% efficiencyverbetering in de organisatie
    - Bezuinigen op management. Zoals bijvoorbeeld ASML heeft gedaan. De motivatie was dat iemand die bij ASML werkt teveel bazen heeft en daardoor teveel tijd nodig heeft voor afstemming die niets bijdraagt aan de uiteindelijke prestatie en dus leidt tot teveel bureaucratie.
6. Wij zouden graag een reflectie krijgen van het college op de volgende potentiële nieuwe inkomstenbronnen:
    - Indexeren toeristenbelasting
    - Parkeerbelasting toeristen
    - Grond en gebouwen Sophianum terrein Nijswiller verkopen
    - Belasting heffen op dagjestoeristen
7. Welke **nieuwe** bestuurlijke of ambtelijke wensen zijn in deze begroting opgenomen
8. Welk doelmatigheidsonderzoek 213A, een verplichting op grond van de gemeentewet, heeft u in 2026 uitgevoerd. U schrijft in de begroting dat dit wordt toegevoegd aan de paragraaf Bedrijfsvoering, maar daar is het niet opgenomen. Als antwoord op onze technische vraag stelt u dat dit in februari 2027 wordt meegenomen. Graag verantwoording van het college waarom dit niet is gedaan in de begroting.
9. Uitleg portefeuillehouder over kappen 160 bomen op de Planck